

DOCHODZENIE ROSZCZEŃ PRZEZ POSZKODOWANYCH W WYPADKACH DROGOWYCH

Zdzisław Gołba

PRAWO W PRAKTYCE

WYDANIE

6

DOCHODZENIE ROSZCZEŃ PRZEZ POSZKODOWANYCH W WYPADKACH DROGOWYCH

Zdzisław Gołba

PRAWO W PRAKTYCE

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

WYDANIE

6

Stan prawny na 17 lutego 2022 r.

Wydawczyni
Monika Pawłowska

Redaktor prowadząca
Joanna Tchorek

Opracowanie redakcyjne
Agnieszka Witczak

Projekt okładek serii
Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

prawoLubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegając przystępujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2022

ISBN 978-83-8286-154-9
6. wydanie

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 728 313 462
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
Wprowadzenie	13
Rozdział I	
Ustawy ubezpieczeniowe oraz związkowe	17
1. Ustawy obowiązujące od 1.01.2004 r.	17
1.1. Ustawa o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej	17
1.2. Ustawa o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych	20
1.3. Ustawa o nadzorze ubezpieczeniowym i emerytalnym oraz Rzeczniku Ubezpieczonych, zastąpiona przez ustawę z 5.08.2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym	23
2. Znowelizowane przepisy dotyczące umów ubezpieczenia	26
2.1. Ustawa z 13.04.2007 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz o zmianie niektórych innych ustaw	26
2.2. Uchylone przepisy ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych dodane ustawą z 29.06.2007 r.	29

Rozdział II**Roszczenia poszkodowanych wobec zobowiązanych**

do naprawienia szkody	34
1. Ustalenie zobowiązanego do naprawienia szkody	34
2. Wypadek drogowy spowodowany przez nieubezpieczonego lub niezidentyfikowany pojazd	37
3. Zadośćuczynienie za doznaną krzywdę	38
3.1. Zasada umiarkowania	38
3.2. Zasada kompensacji lub adekwatności	41
3.3. Wzbogacenie	57
3.4. Zadośćuczynienie godziwe	69
3.5. Trwały uszczerbek na zdrowiu	72
3.6. Zadośćuczynienie na podstawie art. 448 k.c.	74
3.7. Zadośćuczynienie i odszkodowanie w procesie karnym	77
4. Renta	82
4.1. Wyrównanie szkody z powodu utraconej całkowicie lub częściowo zdolności do pracy zarobkowej	82
4.2. Zwiększenie potrzeb poszkodowanego	87
4.3. Zmniejszenie widoków powodzenia w przyszłości	90
5. Zwrot poniesionych wydatków	91
6. Warunki przejścia roszczenia o zadośćuczynienie na spadkobierców	99
7. Przedawnienie roszczeń	105
7.1. Stan prawny obowiązujący do 10.08.2007 r.	105
7.2. Terminy przedawnienia zawarte w art. 442 ¹ k.c., obowiązującym od 10.08.2007 r.	110

Rozdział III**Ochrona najbliższej rodziny poszkodowanego**

w razie jego śmierci	116
1. Osoby uprawnione do otrzymania zwrotu kosztów leczenia i pogrzebu	116
2. Osoby uprawnione do renty	118
2.1. Renta obowiązkowa	118
2.2. Renta fakultatywna	121

3. Odszkodowanie dla najbliższych członków rodziny zmarłego	123
4. Zadośćuczynienie dla najbliższej rodziny zmarłego	134
5. Zadośćuczynienie i odszkodowanie w sprawach o nieprzeciętnych skutkach zdarzenia drogowego	161
6. Upływ czasu a wysokość zadośćuczynienia	166
7. Wartość świadczeń osób zobowiązanych do naprawienia szkody	174

Rozdział IV

Naprawienie szkody doznanej w okresie płodowym	182
1. Problemy prawne dziecka poczętego	182
2. Uszkodzenie ciała w okresie płodowym	186
3. Utrata żywiciela w okresie płodowym	189

Rozdział V

Dochodzenie roszczeń przed sądem	191
1. Uprzywilejowana pozycja ubezpieczycieli w procesach sądowych	191
1.1. Różnice w zakresie wiedzy prawniczej stron	191
1.2. Fakultatywna ochrona prawna poszkodowanego ...	192
1.3. Trudności dowodowe w realizacji zasady pełnego odszkodowania	204
1.4. Dokumentacja techniczna miejsca wypadku	206
1.5. Przewlekłość postępowania likwidacyjnego	207
1.6. Przewlekłość procesu	210
1.7. Określenie wartości przedmiotu sprawy	212
1.8. Krzywdzący poszkodowanych termin zasądzenia odsetek ustawowych	215
2. Wezwanie do zapłaty	230
3. Pozew	232
4. Dowody	237
5. Wyrokowanie	239
6. Postępowania odwoławcze	241
6.1. Apelacja	241
6.2. Skarga kasacyjna	243
6.3. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia	246

Rozdział VI

Postępowania medycyjne	248
1. Arbitralna postawa ubezpieczycieli wobec poszkodowanych	248
2. Postępowania ugodowe	250

Rozdział VII

Przyczynienie się poszkodowanego do powstania szkody ...	255
---	-----

Rozdział VIII

Zadośćuczynienie dla najbliższych członków rodziny poszkodowanego w razie ciężkiego i trwałego uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia powodujących zerwanie więzi rodzinnych przez poszkodowanego	278
---	-----

Aneks nr 1. Poszkodowany A	285
---	-----

Aneks nr 2. Poszkodowany B	288
---	-----

Aneks nr 3. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/103/WE z dnia 16 września 2009 r. w sprawie ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej za szkody powstałe w związku z ruchem pojazdów mechanicznych i egzekwowania obowiązku ubezpieczenia od takiej odpowiedzialności	292
---	-----

Aneks nr 4. Wzory pozwów	362
---------------------------------------	-----

Wzór nr 1. Pozew o zapłatę i rentę z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych	362
--	-----

Wzór nr 2. Pozew o zapłatę	371
----------------------------------	-----

Wzór nr 3. Pozew o zapłatę z wnioskiem o zwolnienie od opłaty sądowej	376
--	-----

Wzór nr 4. Pozew o zapłatę	384
----------------------------------	-----

Wzór nr 5. Pozew o zapłatę i rentę z wnioskiem o zwolnienie powodów od ponoszenia kosztów procesu	388
---	-----

Bibliografia	397
---------------------------	-----

WPROWADZENIE

Tytuł pracy wymaga choćby pobieżnego wyjaśnienia, dlaczego poszkodowani w wypadkach drogowych, a także w innych zdarzeniach objętych obowiązkowym ubezpieczeniem OC, są również poszkodowanymi w swoich roszczeniach o naprawienie wyrządzonej im szkody.

Składa się na to wiele przyczyn, zarówno w zakresie unormowań prawnych, jak i filozofii widzenia obowiązku naprawienia szkody – widzenia humanistycznego, przyjaznego poszkodowanemu bądź wyrachowanego skalą przeciętności.

Unormowania prawne statuujące obowiązek naprawienia szkody poniesionej przez osobę – niezależnie od występujących trendów nowelizacyjnych – zawsze pozostaną rozwiązaniami ułomnymi, umożliwiającymi ich dostosowanie do sposobu widzenia obowiązku naprawienia szkody. Dlatego humanistyczne widzenie tego obowiązku jest z pewnością bliższe poszkodowanym i może spełniać ich oczekiwania. Zapewne nie bez znaczenia pozostaje przejęcie obowiązku naprawienia szkody (od sprawcy) przez potężne korporacje ubezpieczeniowe, dysponujące znacznymi środkami finansowymi i bardzo sprawnymi zespołami pracowników działających w interesie swojego pracodawcy. Jeśli wobec takiego „giganta” staje poszkodowana osoba fizyczna z żądaniem obowiązku naprawienia wyrządzonej jej szkody, to napotyka bardzo wiele trudności.

Również procedura cywilna nie jest przychylna poszkodowanemu. Wprowadzie sprawca szkody, a w jego imieniu ubezpieczyciel OC, ma

obowiązek jej naprawienia, ale w ramach procesu cywilnego obowiązek naprawienia szkody przekształca się w uprawnienie do żądania od poszkodowanego udokumentowania każdego szczegółu żadanego świadczenia. W efekcie żądanie poszkodowanego zostaje ocenzone wymogami ubezpieczyciela, a obowiązek naprawienia szkody – w jego podstawowym wymiarze zadośćuczynienia i stosownego odszkodowania – pozostaje nadal obowiązkiem fakultatywnym.

Trudną sytuację proceduralną poszkodowanych w wypadkach drogowych z pewnością jeszcze pogłębia zasada pełnej kontrydiktoryjności stron procesowych.

Wprawdzie od piątego wydania niniejszej publikacji nie upłynęło zbyt wiele czasu, bo zaledwie trzy lata, ale przy nieustannych zmianach legislacyjnych i w zakresie tematyki tej publikacji ukazały się akty prawne, które wymagają uwzględnienia w odpowiednich rozdziałach. Dotyczy to także orzecznictwa Sądu Najwyższego z tego okresu. W ramach nowelizacji Kodeksu cywilnego istotne znaczenie może mieć uzupełnienie art. 446 k.c. o § 4, statuujący uprawnienie osób bliskich zmarłego do żądania zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

Z orzeczeń Sądu Najwyższego na uwagę zasługuje uchwała pełnego składu Izby Cywilnej z 15.05.2009 r., III CZP 140/08 (OSNC 2009/10, poz. 132) stwierdzająca, że zasiłku pogrzebowego wypłacanego rodzinie zmarłego przez ZUS nie należy zaliczać na poczet należności, do której zgodnie z art. 446 § 1 k.c. zobowiązany jest sprawca szkody.

Ustawodawca dokonał nieco zmian w procedurze cywilnej, która nakłada dodatkowe obowiązki na strony procesu już na etapie opracowania pozwu. Zgodnie z ustawą z 10.07.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1311 ze zm.) wprowadzona została możliwość rozpoznania sprawy na posiedzeniu niejawnym, jeżeli spełnione zostały przesłanki, które na to pozwalają. Jeżeli wnoszący pozew uważa, że rozprawa powinna być przeprowadzona, to w pierwszym piśmie procesowym taki wniosek powinien złożyć

(art. 148¹ § 3 k.p.c.). W pozwie wymagana jest również informacja, czy strony podjęły próbę mediacji lub innego sposobu polubownego rozwiązania sporu (art. 187 § 1 pkt 3 k.p.c.).

Zasygnalizować także należy ważną praktyczną zmianę art. 115 k.c., wprowadzoną ustawą z 16.12.2016 r. o zmianie niektórych ustaw w celu poprawy otoczenia prawnego przedsiębiorców (Dz.U. poz. 2255), obowiązującą od 1.01.2017 r.: „Jeżeli koniec terminu do wykonania czynności przypada na dzień uznany ustawowo za wolny od pracy lub na sobotę, termin upływa następnego dnia, który nie jest dniem wolnym od pracy ani sobotą”.

Znaczący wzrost liczby pojazdów samochodowych usprawiedliwia także szersze zainteresowanie postępowaniami odszkodowawczymi osób poszkodowanych w wypadkach drogowych. Należy zatem podkreślić pozytywny wynik spadku liczby zdarzeń drogowych przy równoczesnym znaczącym wzroście liczby pojazdów samochodowych na przestrzeni kilkunastu ostatnich lat. Zatem wzrost liczby pojazdów samochodowych powinien zwiększyć fundusz ubezpieczycieli z tytułu składek OC przy równoczesnym zmniejszeniu się liczby wypadków drogowych. Taka sytuacja z kolei powinna zdecydowanie wpłynąć na zwiększenie funduszu opłat OC posiadaczy pojazdów samochodowych. Niestety w postępowaniu likwidacyjnym ubezpieczycieli trudno zauważyć, aby na tym etapie należności osób poszkodowanych z tytułu zadośćuczynienia i odszkodowań stanowiących kompensatę doznanej krzywdy były uwzględniane. Również w orzecznictwie sądowym niemal w każdym wyroku w sprawie osób poszkodowanych w wypadkach drogowych powoływana jest zasada kompensacji doznanej krzywdy, lecz tak ograniczona, aby odpowiadała przeciętnej stopie życia lub poziomowi życia społecznego bądź innym podobnym miernikom. Ten sposób ustalania wysokości zasądzzonego zadośćuczynienia lub odszkodowania z tytułu pogorszenia sytuacji życiowej pozbawia osoby poszkodowane takich należności, jakie powinny otrzymać zgodnie z zasadą pełnej kompensacji doznanej krzywdy.

Upływ czasu od daty wypadku do daty powiadomienia ubezpieczyciela o wypadku jest różnie postrzegany w orzecznictwie i przez

ubezpiezcycieli, co również prowadzi do zaniżenia zadośćuczynienia i odszkodowania.

Kwestie te zostały bliżej zilustrowane stosownym orzecznictwem sądowym w dodatkowo wprowadzonych do rozdziałów II i III oddzielnych podpunktach.

W pracy dodany został rozdział VIII dotyczący zadośćuczynienia dla najbliższych członków rodziny poszkodowanego w razie ciężkiego i trwałego uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia powodujących zerwanie więzi rodzinnych przez poszkodowanego (nowy art. 446² k.c.).

Winienem także serdeczne podziękowania Pani Mecenas Justynie Kaczmarczyk za okazaną pomoc w poszukiwaniu materiału źródłowego.

że nawet czteromiesięczne przeciętne wynagrodzenie jest wyższe od kwoty 15 000 zł otrzymanych przez rodzeństwo zmarłego brata tytułem znacznego pogorszenia sytuacji życiowej i wynosi 17 414,20 zł ($4353,55 \text{ zł} \times 4 = 17\,414,20 \text{ zł}$). Można zatem przyjąć, że zmarły brat po upływie dziesięciu lat, a zatem w wieku dwudziestu lat, powinien już zarabiać średnie wynagrodzenie z 2017 r., tj. 4353,55 zł, a za dwadzieścia lat zarobiłby 1 044 852,00 zł, która to kwota pozwoliłaby mu na wsparcie rodzeństwa kwotą co najmniej 200 000 zł. Wypada jeszcze przypomnieć, że takiej długotrwałej pomocy zmarłego brata należało się spodziewać. Z poczynionych ustaleń wynika, że zmarły brat „mimo swojego młodego wieku był dzieckiem uczynnym i pomocnym. Jego rodzice zawsze mogli liczyć na pomoc z jego strony. Chłopiec wspierał rodziców i rodzeństwo, zwłaszcza starszą siostrę, w codziennych pracach i obowiązkach. Po jego śmierci powodowie nie mogą już liczyć na pomoc i wsparcie z jego strony. Warto nadmienić, że zmarły był jedynym pełnosprawnym dzieckiem w rodzinie, niedotkniętym poważną wadą słuchu”.

Należy podkreślić, że powyższe wyliczenie możliwości zarobkowych zmarłego brata zostało oparte na urzędowym materiale dowodowym bez powoływania „mitycznej” stopy życiowej czy poziomu życia społeczeństwa, gdyż w rzeczywistości są one całkiem pozbawione informacji przydatnej dla ustalenia zadośćuczynienia i odszkodowania spełniających wymogi kompensacyjne wobec doznanej krzywdy.

6. Upływ czasu a wysokość zadośćuczynienia

W ramach oceny wysokości zadośćuczynienia dla pokrzywdzonych śmiercią najbliższej osoby pojawił się również zarzut zmierzający do jej obniżenia w przypadku dochodzenia tego roszczenia po dłuższym czasie od daty zdarzenia. Świadczy o tym sprawa powódki, która osiem lat po śmierci syna wniosła do sądu okręgowego pozew o zapłatę 87 000 zł z tytułu zadośćuczynienia jako uzupełnienie kwoty 13 000 zł przekazanej powódce przez ubezpieczyciela sprawy wypadku drogowego.

Wyrokiem z 14.06.2016 r. sąd zasądził od pozwanego ubezpieczyciela kwotę 67 000 zł z należnymi odsetkami, zatem wysokość otrzymanego przez powódtkę zadośćuczynienia wyniosła 80 000 zł. Natomiast powódka domagała się kwoty 100 000 zł i dlatego wniosła apelację do sądu apelacyjnego o uzupełnienie zadośćuczynienia kwotą 20 000 zł. W uzasadnieniu swojego wyroku sąd pierwszej instancji przyznał, że zmarły w wieku dwudziestu czterech lat syn miał być następcą rodziców w prowadzeniu 8-hektarowego gospodarstwa i w tym celu niezależnie od pracy zawodowej wykonywał również w znacznym zakresie czynności związane z prowadzeniem gospodarstwa. Przy czym sąd stwierdził: „Z drugiej jednak strony od feralnego wypadku minęło już 8 lat. Rzeczą niewymagającą głębszego uzasadnienia jest zaś to, iż «czas leczy rany»”. To stanowisko sądu zostało zakwestionowane w apelacji powódki, ponieważ nadal pielęgnuje pamięć syna i odwiedza jego grób na cmentarzu.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z 26.09.2017 r., V ACa 642/16 (LEX nr 2437862), apelację oddalił. W ocenie sądu drugiej instancji zasądzone zadośćuczynienie nie jest rażąco zaniżone. W kwestii wpływu czasu na wysokość zadośćuczynienia zaprezentowany został następujący pogląd: „Sąd Apelacyjny podziela stanowisko skarżącego, że nie można różnicować wysokości zadośćuczynienia z uwagi na okres czasu, jaki minął od śmierci osoby bliskiej, nawet jeżeli okres żałoby należy uznać za zakończony”.

Podobne stanowisko zajął Sąd Apelacyjny w Warszawie w innej sprawie z powództwa matki o zapłatę zadośćuczynienia w kwocie 100 000 zł po śmierci syna, który zginął w wypadku drogowym, i jego brata o zapłatę 80 000 zł z tytułu zadośćuczynienia. Sąd okręgowy wyrokiem z 21.04.2016 r. zasądził matce 89 000 zł, co łącznie z wcześniej przekazaną należnością przez ubezpieczyciela w kwocie 11 000 zł zaspokajało żadaną kwotę 100 000 zł. Natomiast bratu zasądzona została kwota 60 000 zł.

Powyższy wyrok został zaskarżony przez pozwanego ubezpieczyciela do Sądu Apelacyjnego w Warszawie, który wśród podniesionych zarzutów wymienił również znaczący upływ czasu, wyno-

szący piętnaście lat od daty wypadku. Wyrokiem z 19.10.2017 r., V ACa 154/17 (LEX nr 2396165), Sąd Apelacyjny w Warszawie apelację oddalił. W uzasadnieniu tego wyroku sąd apelacyjny odniósł się do zarzutu upływu piętnastu lat od daty wypadku drogowego i przedstawił swój pogląd: „W ocenie Sądu Apelacyjnego sam upływ czasu między datą śmierci osoby najbliższej a datą wyrokowania nie może wpływać na uznanie, że rozmiar krzywdy winien być oceniany jako istotnie mniejszy niż w przypadku, gdyby proces został wytoczony bezpośrednio po śmierci. Stwierdzić należy, że rozmiar krzywdy nie ulega zmniejszeniu przez upływ czasu. W związku z oddaleniem się w czasie zdarzenia sprawczego redukcji wskutek naturalnych procesów psychologicznych może ulegać jedynie skala cierpienia – pustki i osamotnienia – oraz konieczności adaptacji do nowej sytuacji odczuwanej przez pokrzywdzonego”.

Zarzut znacznego upływu czasu od daty zdarzenia drogowego ze skutkiem śmiertelnym został również podniesiony w apelacji pozwanego ubezpieczyciela od wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach z 9.11.2016 r., polegający na tym, że „zaskarżony wyrok został wydany bez uwzględnienia faktu znacznego upływu czasu od śmierci syna powódki, co winno mieć wpływ na wysokość przyznanego powódce zadośćuczynienia”.

Do wypadku drogowego, w którym zginął osiemnastoletni syn powódki, doszło 2.07.2002 r. Po śmierci syna jego rodzice i siostra doznali tak silnego wstrząsu negatywnego, że rodzina, która do daty jego śmierci była zintegrowana i zgodna, całkowicie się rozpadła. Ojciec w niedługim czasie po nieudanej próbie samobójczej zmarł, a siostra wyjechała na studia do Stanów Zjednoczonych. Natomiast powódka, która przed śmiercią syna korzystała z jego pomocy z powodu niedowładu czterokończynowego, pozostała osamotniona ze swoim inwalidztwem.

W postępowaniu likwidacyjnym powódka domagała się od pozwanego ubezpieczyciela kwoty 100 000 zł tytułem zadośćuczynienia, który uznał to roszczenie tylko do kwoty 16 000 zł, i taka należność została poszkodowanej przekazana. Wobec tak drastycznego ogra-

niczenia żadanego zadośćuczynienia powódka wystąpiła z powództwem do Sądu Okręgowego w Gliwicach o zasądzenie brakującej części żadanego zadośćuczynienia w kwocie 84 000 zł, które zostało w całości uwzględnione wraz należnymi odsetkami w wyroku z 29.11.2016 r. Ubezpieczyciel w apelacji od tego wyroku zarzucił, że zasądzone w zaskarżonym wyroku zadośćuczynienie w kwocie 84 000 zł jest nadmiernie zawyżone i nie uwzględnia znacznego upływu czasu od daty śmierci syna. Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z 25.01.2018 r., V ACa 213/17 (OSA 2018/8, poz. 73–96), apelację pozwanego oddalił. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Apelacyjny odnośnie do zarzutu nieuwzględnienia wpływu czasu przy wymiarze wysokości zadośćuczynienia stwierdził, że: „jakkolwiek upływ czasu niewątpliwie ma znaczenie w typowym przebiegu faz żałoby, to jednak należy podkreślić, że fakt przeżycia cierpienia nie uchyla obowiązku zadośćuczynienia, zwłaszcza jeżeli krzywda wynikająca ze zdarzenia nie została w ogóle zrekompensowana albo rekompensata winna być uznana za symboliczną wręcz, jak w przypadku powódki”. Równocześnie Sąd Apelacyjny podkreślił, że cierpienia po śmierci osoby najbliższej, zwłaszcza w przypadkach nagłych, nie objawiają się statycznie, lecz mają różne fazy ich natężenia i łagodzenia, co nie powinno oznaczać, „że na wysokość zadośćuczynienia ma wpływ to, w jakim terminie po zdarzeniu wystąpi się z żądaniem zadośćuczynienia. Wystarczającym jest bowiem, by nastąpiło to w okresie nieobjętym przedawnieniem”.

Wbrew utrwalonemu już pogładowi, że upływ czasu nie ma znaczenia przy wymiarze wysokości zadośćuczynienia wobec śmierci osoby najbliższej w wypadku drogowym, sąd okręgowy przyznał w uzasadnieniu swojego wyroku, że ograniczył jego wysokość z uwagi na kilkunastoletni upływ czasu od śmierci osoby najbliższej.

Sześćdziesięcioletnia powódka od urodzenia zamieszkiwała razem z rodzicami i razem z nimi wychowywała swojego syna. Szczególnie serdeczna więź utrzymała się między matką i córką, która została nagle zerwana na skutek śmierci matki w wypadku drogowym 2.08.1998 r., w wieku osiemdziesięciu lat. Wypadek został zawiniony przez kierowcę, który poruszał się z nadmierną prędkością i na łuku drogi

zjechał na lewy pas ruchu, na którym prowadziła swój samochód matka powódki, która na skutek doznanych obrażeń zmarła.

Córka dopiero po kilkunastu latach dowiedziała się, że służy jej uprawnienie do żądania zadośćuczynienia za krzywdę z powodu śmierci matki. Po uzyskaniu tej informacji wystąpiła pismem z 29.07.2015 r. z roszczeniem o zapłatę zadośćuczynienia w kwocie 100 000 zł do ubezpieczyciela sprawcy wypadku drogowego. W odpowiedzi na to wezwanie ubezpieczyciel przekazał pokrzywdzonej 5000 zł. Wobec tak lekceważącego potraktowania wezwania do zapłaty pokrzywdzona wystąpiła z powództwem o zapłatę zadośćuczynienia w kwocie 100 000 zł. W wyniku przeprowadzonego postępowania sąd ustalił, że przed wypadkiem matka powódki „była w bardzo dobrej kondycji fizycznej. Po śmierci matki cały dotychczasowy świat powódki się rozpadł, nie mogła pogodzić się z jej utratą. Było to dla niej traumatyczne przeżycie. Płakała i przez długi czas nie potrafiła dojść do siebie. Nie czytała, nie mogła spać ani jeść, nie pracowała ani nie oglądała telewizji. Przez długi czas odwiedzała grób co tydzień. Taki stan trwał przez okres około 3 lat. Powódka zamknęła się w sobie. Nie korzystała z pomocy psychiatry i psychologa. Nie mogła zaaklimatyzować się w pracy, nie wychodziła z domu i unikała jazdy samochodem”.

W rozważaniach nad ustaleniem wysokości zadośćuczynienia sąd podkreślił relację matki z córką jako szczególną więź trwającą przez całe życie. „W przypadku powódki relacja z matką była tym bliższa, że obie kobiety mieszkały ze sobą. Matka dla powódki była przyjaciółką, koleżanką, najbliższym partnerem w sprawach domowych. Utratę takiej osoby bardzo trudno wynagrodzić”. Nie uszło jednak uwadze sądu, że od wypadku upłynęło osiemnaście lat, przy czym aktywność życiowa powódki była znikoma w okresie pierwszych trzech lat po śmierci matki, ale nie korzystała ona z pomocy medycznej, nie leczyła się psychiatrycznie, nie wymagała pomocy psychologa.

W ocenie sądu pierwszej instancji skoro powódka wniosła pozew dopiero w 2016 r., rozmiar jej krzywdy należy ocenić, uwzględniając wpływ czasu od śmierci matki, który niewątpliwie zmniejszył ból

i cierpienie wywołane śmiercią osoby najbliższej. Z tego względu sąd okręgowy oddalił powództwo ponad kwotę 50 000 zł.

Z tym stanowiskiem sądu nie można się zgodzić i to z różnych przyczyn. Po pierwsze, powódka oświadczyła przed sądem, że nie wiedziała o przysługującym jej roszczeniu o zadośćuczynienie i dlatego nie występowała z tym żądaniem do ubezpieczyciela wcześniej. Po drugie, o rozmiarze krzywdy nie decyduje upływ czasu, ponieważ wyrządzona krzywda nie ma charakteru statycznego i w różnych okresach występuje w większym lub mniejszym rozmiarze natężenia. Fakt, że powódka w okresie pierwszych trzech lat po śmierci matki w znikomym stopniu była aktywna, nie może być złagodzony dlatego, że w następnych latach jej zachowanie nie było już tak sparaliżowane jak wcześniej i do rozmiaru krzywdy powinno być ujęte w takim zakresie. Po trzecie, korzystanie z pomocy psychiatry i psychologa jest w znacznym stopniu uzależnione od sposobu zachowania się osoby pokrzywdzonej, a nie tylko od rozmiaru doznanej krzywdy.

Powódka nie zgodziła się z wyrokiem sądu pierwszej instancji i wniosła apelację, w której domagała się zasądzenia zadośćuczynienia w żądanej wysokości 100 000 zł oraz zarzuciła niesłuszne jego ograniczenia z powodu znacznego upływu czasu od daty zdarzenia. Po rozpoznaniu środka odwoławczego Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z 10.05.2018 r., V ACa 1305/17 (LEX nr 2504694), apelację oddalił. W uzasadnieniu swojego wyroku Sąd Apelacyjny akceptował ustalenia stanu faktycznego sądu pierwszej instancji i uznał je za swoje. Wprawdzie potwierdził, że upływ czasu zgodnie z przyjętym w orzecnictwie stanowiskiem nie ma znaczenia przy ocenie wysokości zadośćuczynienia, ale równocześnie w kluczących rozważaniach starał się wykazać, że nie widzi podstaw do zmiany zaskarżonego wyroku.

Powodowie M.P. i G.P. stracili dziewiętnastoletniego syna, który mieszkał z nimi i jako najmłodszy z rodzeństwa miał przejąć gospodarstwo rolne po ich przejściu na emeryturę. Plany te zostały zniweczone, gdy syn zginął w wypadku drogowym w 1990 r. Nagła śmierć

syna zmieniła ich życie, gdyż nie mogli się pogodzić z tak wielkim nieszczęściem. Na jego grobie zawsze paliły się znicze, a w Wigilię powodowie zawsze łamali się opłatkiem na cmentarzu. Pokój syna wciąż pozostaje niezmieniony.

Stan zdrowia rodziców radykalnie zmienił się, korzystają oni z pomocy psychologów i psychiatrów, popadają w depresję i zażywają zalecane im przez lekarzy lekarstwa. Powódka od 15 lat stale przyjmuje lekarstwa na nadciśnienie. Nadal korzysta z leków uspokajających i nasennych. Powód od dwóch lat nie korzysta z pomocy psychiatry, ponieważ ten, u którego się leczył, zmarł, a on nie jest gotowy na leczenie u innego psychiatry.

Dopiero po upływie 18 lat powodowie zdecydowali się na postępowanie w sprawie doznanej krzywdy. Pismem z 14.06.2017 r. powodowie zwrócili się do ubezpieczyciela o świadczenie z tytułu zadośćuczynienia. Żądanie to ubezpieczyciel uwzględnił i zapłacił powódce 17 700 zł oraz proponował zawarcie ugody. Do ugody między stronami nie doszło i Sąd Okręgowy w Szczecinie po przeprowadzeniu szczegółowego postępowania dowodowego wyrokiem z 11.12.2018 r., I C 1279/17, zasądził od pozwanego ubezpieczyciela na rzecz powodów: M.P. kwotę 57 000 zł, a na rzecz G.P. kwotę 52 300 zł oraz na rzecz M.K. kwotę 30 000 zł, wszystkie z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 13.02.2017 r. do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu tego wyroku sąd okręgowy podkreślił, że syn powodów w dacie wypadku miał 19 lat, mieszkał razem z rodzicami i pomagał im w prowadzeniu gospodarstwa, które po przejściu rodziców na emeryturę zamierzał prowadzić.

Po otrzymaniu wyroku z uzasadnieniem powodowie wnieśli apelację do sądu apelacyjnego. W apelacji wnieśli również o zasądzenie od pozwanego ubezpieczyciela na rzecz powoda M.P. dalszej kwoty 24 000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od 13.02.2017 r., a na rzecz powódki G.P. dalszej kwoty 30 000 zł tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od dnia 13.02.2017 r.

W książce czytelnik znajdzie m.in. odpowiedzi na następujące pytania:

- jakie roszczenia przysługują poszkodowanym wobec zobowiązanych do naprawienia szkody,
- jakie są trudności w realizacji zasady pełnego odszkodowania,
- jakie są warunki przejścia roszczenia o zadośćuczynienie z tytułu wypadku na spadkobierców.

W obecnym wydaniu omówiono nową instytucję zadośćuczynienia za naruszenie więzi rodzinnej. Na podstawie niedawno dodanego art. 446² k.c. w przypadku ciężkiego i trwałego uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia, skutkującego niemożnością nawiązania lub kontynuowania więzi rodzinnej, sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny poszkodowanego odszkodowanie za doznaną krzywdę.

Ponadto w publikacji szczegółowo zaprezentowano zagadnienia związane z dochodzeniem roszczeń przed sądem. Zamieszczono także przykładowe wzory pozwów, z którymi może wystąpić poszkodowany.

Zdzisław Gołba – doktor nauk prawnych; adwokat; wieloletni i doświadczony praktyk w sprawach cywilnych, prowadził sprawy dotyczące roszczeń poszkodowanych w wypadkach drogowych; autor monografii *Rozwój władz Królestwa Polskiego w okresie powstania listopadowego* (1971) oraz *Służebności gruntowe, drogowe, osobiste i przesyłu* (2016).

9788382861549 W06P01

ISBN 978-83-8286-154-9

9 788382 861549

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA: 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

Kup e-book i czytaj
w aplikacji Smarteca

CENA 159 ZŁ (W TYM 5% VAT)